

6. 10. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K otázkám převaděčství

Nejvyšší státní zastupitelství (dále i jen „NSZ“) se v srpnu roku 2015 vyjadřovalo k otázce, která je nyní s migrační vlnou aktuálnější než kdy předtím, zda je možné spáchat trestný čin převaděčství i přes to, že v rámci Schengenského prostoru jsou vnitřní hranice otevřené. Nejprve něco málo obecného úvodu do věci. Výše zmíněný trestný čin je popsán v ustanovení §340 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestního zákoníku[1] (dále jen „trestní zákoník“), kde se hovoří o Organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice s konkrétním popisem, že trestného činu se v základě dopustí ten, kdo pro jiného organizuje, nebo jinému umožní či mu pomáhá nedovoleně překročit státní hranici, případně mu posléze pomůže se přepravit dále.

Dikce zákona je zde poměrně jasná, nicméně bohužel pouze v situaci, kdy bude přesně vyjasněno, co se rozumí pod pojmem státní hranice, což se zde ukázalo jako kámen úrazu. A to i přes to, že existuje dokonce zákon č. [216/2002](#) Sb., O ochraně státních hranic České republiky[2] (dále jen „zákon o ochraně státních hranic“), který v §7 přímo definuje vnitřní hranice, vnější hranice a další související pojmy.

Už k samotnému problému - někteří státní zástupci, pod vlivem znění důvodové zprávy k novele trestního kodexu a komentářů k výše zmíněným ustanovením trestního zákoníku a zákona o ochraně státních hranic usoudili, že vnitřní hranici České republiky lze překračovat na jakémkoliv místě. Tudíž není u pachatelů, kteří překračují hranice České republiky se státem, pro který jsou závazná ustanovení Schengenské dohody, naplněn zákonný znak trestného činu - nedovoleného překročení státní hranice, tudíž se obvinění nemohli dopustit předmětného trestného činu[3].

To v praxi vedlo k tomu, že byly tyto trestní věci odkládány ve fázi prověřování, případně byla rušena usnesení o zahájení trestního stíhání jako nezákonná. Tento výklad tedy efektivně vedl k tomu, že se znemožnilo vést trestní řízení proti převaděčům a zajistilo jim nestíhatelnost.

Je překvapivé, že k tomu v praxi mohlo dojít, neboť již v roce 2010 zpracoval analytický a legislativní odbor Nejvyššího státního zastupitelství stanovisko (sp. zn. 1 SL 741/2010, ze dne 26. 7. 2010[4]), které popisovalo, že nedovolenost vstupu na území České republiky, resp. pojem nedovolené překročení státní hranice uvedený v §340 trestního zákoníku, nemůže být omezen jen na vymezení v §3(3) zákona o ochraně státních hranic (kde se hovoří o překročení mimo hraniční přechody, překročení v rozporu s účelem hraničního přechodu, případně úmyslném vyhnutí se kontrole na hraničním přechodu) a dále že ustanovení §340 trestního zákoníku se vztahuje na všechny případy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice České republiky v jakémkoliv jejím místě a případnou následnou přepravu přes státní území.

Výsledek výše zmíněného stanoviska z roku 2010 se zdá být jasný a výstižný, přesto mělo Nejvyšší státní zastupitelství potřebu reagovat v létě 2015 novým stanoviskem na diskrepance ve výkladu pojmu „(nedovolené) překročení státní hranice“. Česká republika vstoupila do Schengenského prostoru, kde platí, že jsou odlišeny vnitřní a vnější hranice, a zároveň platí, že na vnitřních hranicích se neprovádí kontrola a lze je překračovat na libovolném místě. Jediné vnější hranice aplikovatelné pro náš stát jsou na letištích. Předmětem výkladu je tedy ve zkratce především otázka trestnosti překračování této vnitřní hranice České republiky do jiného členského státu Evropské unie nebo z něj.

Nejnovější stanovisko NSZ zaujalo komplexní postoj a celou věc rozebralo ze tří hledisek. Prvním je pohled právních předpisů EU, kde je řešen Schengenský acquis, Schengenská prováděcí úmluva a Schengenský hraniční kodex. Závěrem NSZ v hodnocení právních předpisů EU je konstatování, že ani konceptem „Schengenského prostoru“ nebyly zrušeny státní hranice mezi Českou republikou a členskými státy. Dále že právní předpisy členských států umožňují členům postihovat organizování a umožnění nelegálního přechodu hranic, a to bez rozlišení vnitřních a vnějších.

Druhou větví stanoviska byla vnitrostátní právní úprava, kde byl rozebrán zejména nám již známý zákon o ochraně státních hranic spolu se zákonem č. [326/1999](#) Sb.[5], O pohybu cizinců na území ČR. Závěry byly stejné, rozlišování vnitřní a vnější hranice se nijak nedotýká pojmu státní hranice v §340 trestního zákoníku a rozhodně tedy není jeho aplikace vyloučena pouze pro vnější hranici. Stát má právo na ochranu vnitřních hranic a neztrácí jí jen proto, že sousedí pouze se signatáři Schengenského prostoru.

Třetím a posledním oddílem stanoviska byl eurokonformní výklad vnitrostátního práva, kde lze pro stručnost konstatovat, že je zcela v souladu s předchozími dvěma oddíly.

Toto stanovisko, vydané pod spisovou značkou 1 SL 724/2015 a vydané pod pořadovým číslem 3[6] ve Sbírce výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství dne 14. srpna 2015, se může zdát nadbytečné a navíc vysvětlující pojmy, které jsou každému zřejmé, nicméně rozličná výkladová praxe napříč státními zastupitelstvími hovoří o opaku a to i přes to, že byla v minulosti řešena předešlým stanoviskem se stejným závěrem.

Bude zajímavé, s ohledem na současný geopolitický vývoj, sledovat legislativní změny, jak na úrovni národních předpisů, jako je zákon o státních hranicích, tak zejména na úrovni evropské. Prozatím je pozitivním zjištěním, že na nejvyšším státním zastupitelství vládne zdravý rozum.

Jan Metelka,
student Právnické fakulty UK

[1] Dostupné 40/2009 Sb.

[2] Dostupné č. [216/2002](#) Sb.

[3] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[4] To již bralo v úvahu o několik měsíců starší stanovisko katedry trestního práva právnické fakulty MU v Brně a došlo ke stejnému závěru

[5] Dostupné č. [326/1999](#) Sb.

[6] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

Další články:

- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)
- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)